

Літня акція «Літо – час для читання», що проходить під девізом «Влітку досить сумувати – будемо книжки читати!», проводиться з 2008 р. Її мета – залучити дітей шкільного віку до читання художньої літератури. Для цього заздалегідь було створено цифрову базу даних невеликих за обсягом художніх творів вітчизняних та зарубіжних класиків, сучасних авторів, які пишуть для дітей і про дітей. Усі ці заходи дають змогу урізноманітнити дозвілля дітлахів під час шкільних канікул, ознайомити їх із творчістю кращих письменників, підвищити інтерес до читання, зокрема книг про природу, рідне місто. Спільна робота бібліотек і шкіл Одеси здійснюється в літніх таборах.

У рамках проекту «Люди читають – країна мислить» бібліотекарі ЦБС працюють творчо. Своїми новими ідеями, задумами, здобутками вони діляться з колегами. Здійснюються соціологічні дослідження проблем читання, у всіх філіях системи проводяться рейтингові експрес-опитування, щоби визначити кращі книги. Наприкінці року кожна бібліотека за аналізами формулярів користувачів організує конкурс «Кращий читач року». Інформація про досвід роботи розглядається на Раді при директорі. На заходах із підвищення кваліфікації регулярно про-

водяться семінари-презентації кращих бібліотек системи, на яких ці заклади звітують про свою роботу загалом, і в рамках проекту «Люди читають – країна мислить» зокрема. Щомісячно організовуються інформ-години для бібліотекарів, під час яких відбувається обмін враженнями про прочитані книги та відкриття нових імен сучасних українських та зарубіжних авторів.

Відомо, що читання художньої літератури духовно та емоційно збагачує людину, вчить співчувати, розвиває уяву. Тому, спостерігаючи зменшення інтересу до художньої літератури, ми розраховуємо, що проект триватиме досить довгий час. На жаль, вимушені зазначити, що не все з раніше запланованого вдається реалізувати. Задля здійснення наших планів (як і для нормального функціонування всієї культурної галузі) необхідні не тільки відповідне та постійне фінансування, а й, перш за все, наявність однодумців, громадська і державна підтримка. Як би там не було, ми сподіваємося, що поширення читання ввійде до числа пріоритетів державної політики нашої країни.

Переклав з російської **Л. Бейліс**

З. Тарантюк,
завідувачка відділу
Центральної районної бібліотеки Долинської ЦБС
Івано-Франківської області

АСПЕКТИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК ДОЛИНСЬКОЇ ЦБС

НИНИ в роботі бібліотек поєднуються завдання й функції інформаційної, культурної та освітньої сфер, і в такому сполученні є водночас унікальність та складність їхньої діяльності. Це має своє відображення в роботі методичних служб, які відповідають за забезпечення належного фахового рівня персоналу відповідно до сучасних вимог галузі. Методичні служби також зобов'язані надавати допомогу в питаннях адаптації правових документів щодо діяльності бібліотечних закладів, їхнього співробітництва з владою; впровадження сучасних норм і стандартів; розповсюдження та використання Інтернету, створення веб-сторінок; пошуку додаткових джерел фінансування тощо.

Долинська ЦБС Івано-Франківської області об'єднує 43 бібліотеки, в т. ч. 37 сільських. Її персонал – неоднорідний за віком, досвідом і творчим потенціалом. Із 72 фахівців – 97,2% мають повну вищу і базову вищу освіту, 67 – працюють повний робочий день і тільки 5 – на 0,5 ставки (згідно з нормативами). Тому всі ці чинники фахівці методично-

бібліографічного відділу ЦРБ намагаються врахувати при підвищенні фахового рівня працівників.

Відправною точкою при окресленні змісту системи підготовки кадрів стала модель сучасного бібліотекаря, визначена в результаті опитування різних категорій наших співробітників (молодих фахівців, спеціалістів із різними стажем, освітнім цензом і т. ін.), спілкування з колегами з інших бібліотек та вивчення сучасного бібліотечного досвіду. Отже, сьогодні бібліотекар має володіти сучасними знаннями та навичками в трьох вимірах – професійному, інформаційно-комунікаційному та управлінському.

Що ж до професійного виміру, то тут ідеться про стандартний набір профільних знань. Це, насамперед, стосується молодих спеціалістів, адже існує певний розрив між освітнім процесом у середній і вищій професійних школах та наявною бібліотечною практикою. Для молоді набуття додаткових професійних знань щодо обслуговування користувачів, формування документних ресурсів, бібліографічної або методичної роботи – важливі умови подальшої адаптації у своєму відділі (колективі), становлення

як бібліотекаря-професіонала, гарантія вдалої побудови кар'єри.

Інформаційно-комунікаційний вимір передбачає обізнаність із сучасними технологіями, зокрема вміння організовувати віртуальні форуми, здійснювати дистанційне консультування, створювати та використовувати різні БД, мультимедійні презентації, знаходити різну інформацію в Інтернеті. Важливими є й знання комп'ютерної термінології, іноземних мов, володіння мовною культурою та методикою підготовки різного виду документів (грантів, проєктів, програм, виступів, консультацій, довідок, пропозицій, рекомендацій, оглядів тощо).

Управлінські знання передбачають певну правоту та організаційну культуру, здатність приймати рішення, адаптуватися до нових технологій, умов тощо.

Разом із цим сучасний бібліотекар повинен відзначатися певними особистісними якостями – бути ввічливим, доброзичливим, уважним, комунікабельним, працелюбним, націленим на результат та ін.

Усе це враховується при організації роботи з підвищення кваліфікації працівників Долинської ЦБС. Так, для молодих фахівців проводяться: семінари на допомогу засвоєнню основ тієї чи іншої бібліотечної спеціалізації; стажування у відділах; презентації бібліотек; конкурси «Кращий за професією»; майстер-класи провідних фахівців, які розповідають про перевірені практикою ефективні методи та прийоми діяльності на конкретній ділянці роботи. Також молодим спеціалістам дають наставників. При цьому враховується, яку освіту здобув працівник – спеціальну вищу чи непрофільну. Особливий пріоритет надається бібліотекарям сільських філій.

Система підвищення кваліфікації передбачає й проведення круглих столів, конференцій, групових та індивідуальних консультацій, занять у рамках шкіл бібліотечної майстерності, комп'ютерної грамотності; тренінгів на допомогу підготовці грантових проєктів, пошуку додаткових джерел фінансування та комплектування, проведенню маркетингових вивчень; здійснення роботи, спрямованої на покращення іміджу бібліотек у громаді, з упровадження нових технологій та послуг. Також відбуваються спільні обговорення цікавих ідей, інновацій, розробляються рекомендації й пропозиції в сенсі покращення їх змісту, подальшого впровадження.

Під час ділових ігор, «мозкових атак», творчих лабораторій, днів завідувачів керівникам структурних підрозділів, бібліотекарям пропонуються для аналізу конкретні виробничі ситуації, моделі нових прийомів і методів роботи для впровадження їх у практику, ставляться завдання для розвитку творчого професійного мислення.

Підвищенню кваліфікації працівників сприяє й упровадження нових технологій у бібліотеках ЦБС. Так, у шістьох із них успішно освоюється Інтернет. Відкриттю Інтернет-центрів в інших закладах сприятиме участь у конкурсі міжнародної програми «Бібліоміст». Нині його фіналістами стали районна бібліотека для дітей, Вигодська селищна публічна

бібліотека-філія, книгозбірні сіл Шевченкове та Княжолока. Центральна районна бібліотека в 2010 р. оновила комп'ютерне обладнання (LEAP–2010), придбала мультимедійну техніку за кошти нідерландського фонду MATRA в Україні. Організовано методичну допомогу працівникам, які опановують нові інформаційні технології, зокрема зі створення веб-сайтів бібліотек, слайдових презентацій, блогів, віртуальних виставок, випуску різноманітної видавничої продукції та ін.

Дедалі активніше працівники застосовують у роботі з користувачами і спілкуванні між собою віртуальні соціальні мережі, форуми; готують інтерактивні екскурсії, мандрівки, круїзи, години, дні інформації, презентації сайтів.

Бібліотеки Долинської ЦБС беруть активну участь у проведенні огляду-конкурсу «Найкращий читач України», дитячої літературної експедиції «Веселимося, читаємо, літечко вітаємо» та ін. Це дозволяє здійснювати моніторинг діяльності цих закладів, визначати якісний рівень їхньої роботи. Також метою є створення системи відповідальності керівників з їх обов'язковою звітністю про результати роботи перед громадськістю на засадах об'єктивності, колегіальності, прозорості та гласності, постійного пошуку нових та вдосконалення існуючих критеріїв оцінювання. Підсумки підбиваються один раз на рік, до 1 грудня. Бібліотеки, які займають призові місця, нагороджуються грошовими преміями: за 1 місце – 5 тис. грн., за друге – 3 тис. грн., за третє – 2 тис. грн. Із цих коштів 30% спрямовується на премію працівникам бібліотеки, а 70% – на утримання закладу.

Бібліотекарі району неодноразово ставали переможцями обласних оглядів-конкурсів, зокрема, завідувачка бібліотеки-філії с. Шевченкове Н. Олійник перемогла в конкурсі сценаріїв культурно-просвітницьких заходів із нагоди відзначення Всеукраїнського дня бібліотек, завідувачка бібліотеки-філії с. Лолин Л. Підберезька отримала гран-прі конкурсу діяльності бібліотек «І знов озвалися трембіти...». Результати конкурсів висвітлюються в засобах масової інформації та на веб-сайті центральної бібліотеки (www.dcrb.net).

Сільські бібліотеки показали свої досягнення та вміння працювати, беручи участь в обласних оглядах-конкурсах «Краща сільська бібліотека 2011 року», «Краща бібліотечна виставка», з нагоди 155-річчя від дня народження І. Франка.

Професійному вдосконаленню працівників бібліотек району допомагають сайти НПБУ, Івано-Франківської ОУНБ ім. І. Франка, «Бібліотечний інформаційно-освітній портал», веб-портал УБА, блог «Творчість та інновації в українських бібліотеках» та ін. Усі охочі мають змогу ознайомитися на деяких із них і з матеріалами Долинської ЦБС (діалог-огляд «Молодіжні субкультури», мовні конкурси «Ця мова є набуток всіх віків», подорож сторінками книги «Жіноча енциклопедія краси і здоров'я», «Нитка Аріадни», екологічний диліжанс «Маршрутами Карпатського трамваю» – на <http://>

librportal.org.ua; слайд-шоу «Так святкували у Долинській ЦБС», присвячене Всеукраїнському дню бібліотек, – на <http://libinnovate.wordpress.com>).

Крім того, корисними є зустрічі з провідними бібліотечними фахівцями інших регіонів. Так, директор ЦБС Л. Фреїв чимало досвіду набула, беручи участь у бібліотечних конференціях та семінарах в АРК, Закарпатській, Донецькій, Херсонській областях, у складі делегації ознайомила з досвідом роботи бібліотек Республіки Польща. Це позначилося на загальній організації роботи в Долинській ЦБС як інформаційного та соціокультурного центру, удосконаленні технологічних процесів в обслуговуванні користувачів за допомогою новітніх комп'ютерних технологій, на взаємодії з іншими бібліотеками та організаціями.

Долинська ЦБС має авторитет як серед громади району, так і у місцевої влади, котра підтримує бібліотеку, сприяє покращенню їхньої матеріально-технічної бази, збереженню всієї мережі. Напри-

клад, упродовж останніх трьох років поліпшилися умови роботи низки бібліотечних закладів: бібліотека-філія с. Мислівка переїхала в нове приміщення, додаткові приміщення отримали бібліотеки-філії сіл Кня-жолука та Шевченкове; проведено капітальні ремонти в книгозбірнях сіл Гериня, Н. Мізунь, Гошів; переведено з пічного на автономне опалення Вигодську селищну публічну та дитячу бібліотеки-філії с. Кальна. Щорічно з державного бюджету виділяються кошти на передплату періодичних видань. Кожна сільська бібліотека отримує від 9 до 15 назв газет і журналів.

Сучасна публічна бібліотека неможлива без постійної внутрішньої трансформації, удосконалення виробничих процесів, зовнішніх зусиль, що мають бути спрямовані на виконання і розвиток властивих їй базисних функцій. А методична служба повинна бути її навігатором та вірним помічником у цьому.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

*Є. Амеліна, В. Пілярчук,
програма «Бібліоміст» («Глобальні бібліотеки-Україна»),
Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX)*

ІННОВАЦІЙНІ ПОСЛУГИ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕК

ПРОГРАМА «Бібліоміст» – це партнерська робота Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX), Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерства культури України та Української бібліотечної асоціації, на підтримку якої Фондація Білла та Мелінди Гейтс надала грант – 25 млн доларів США. Для сприяння досягненню цілей програми корпорація Microsoft безкоштовно передає публічним бібліотекам України програмне забезпечення на суму близько 9 млн доларів США. «Бібліоміст» – чотирирічна програма, покликана перетворити бібліотеки на сучасні громадські центри та збільшити їх роль в українському суспільстві.

Проект допомагає модернізувати доступ громадян України до інформації в публічних бібліотеках шляхом обладнання сучасною технікою та проведення необхідного навчання для бібліотекарів.

До 2013 р. у рамках програми більш як 1 600 публічних бібліотек України буде обладнано комп'ютерами з вільним доступом до Інтернету. До комплектів техніки також входять сканери, принтери, веб-камери та навушники. Фахівці бібліотек, які долучаться до програми, пройдуть навчання в галузі новітніх технологій і бібліотечних інновацій на базі 25 тренінгових центрів, що функціонують у кожній області й АР Крим.

ПРОПОНУЄМО вашій увазі матеріал, в якому розкриваються позитивні зміни, нові тенденції, що спостерігаються в бібліотеках України завдяки реалізації програми «Бібліоміст»

Якими мають бути сучасні українські публічні бібліотеки? Чи якими вони вже є? І якою є думка щодо цього користувачів бібліотечних закладів? Відповіді на ці запитання – у коментарях користувачів.

Ю. Цекова, медичний працівник, користувач бібліотеки-філії № 4 ЦБС публічних бібліотек для дорослих м. Дніпропетровська, обладнаної комп'ютерами з широким доступом до Інтернету за програмою «Бібліоміст»:

– У жовтні 2010 р. я вперше прийшла до бібліотеки, щоби скористатися Інтернетом. Добре, що працівники допомагають навіть абсолютним початківцям, бо самій було би складно опанувати ком-